

Załącznik
do uchwały nr V/19/2019
Rady Miejskiej w Piławie Górnej
z dnia 28 lutego 2019 roku.

GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
W PIŁAWIE GÓRNEJ
NA LATA 2019 – 2021

SPIS TREŚCI:

- I. Wstęp
- II. Podstawy prawne Programu Wspierania Rodziny
- III. Diagnoza i analiza działań w ramach Programu Wspierania Rodziny w latach 2016 – 2018
- IV. Cele Programu Wspierania Rodziny
- V. Adresaci Programu Wspierania Rodziny
- VI. Realizatorzy Programu Wspierania Rodziny
- VII. Źródła finansowania Programu Wspierania Rodziny
- VIII. Monitoring i ewaluacja Programu Wspierania Rodziny
- IX. Podsumowanie

I. WSTĘP

Każdy człowiek osadzony jest w systemie rodzinnym. Nasze postawy, reakcje, sposoby radzenia sobie z trudnościami, to wynik wychowania oraz doświadczeń zebranych w dorosłym życiu.

Koncepcja cyklu życia rodziny zakłada, że jest ona podstawową jednostką dla rozwoju człowieka.

Zadania rozwojowe rodziny muszą spełniać wymagania biologiczne, kulturowe oraz osobiste wszystkich jej członków.

Rodzina w naturalny sposób przechodzi poszczególne etapy cyklu życia i nie musi to kończyć się sytuacją kryzysową.

Niepomyślne przechodzenie przez kolejne fazy cyklu życia rodziny (niewypełnienie funkcji rodziny) może być czynnikiem zaburzającym jej egzystencję.

W rodzinach o zaburzonej egzystencji, które bez odpowiedniego wsparcia zewnętrznego nie są w stanie sprostać wymaganiom i trudno im funkcjonować i wypełniać należycie swoje funkcje, ważne staje się wdrożenie rozwiązań instytucjonalnych skierowanych na wsparcie.

Niezbędna jest zatem konieczność kontynuowania gminnego systemu wspierania rodziny, który zapewnia, na miarę posiadanych możliwości, ofertę pomocy dla rodzin przeżywających trudności w sferze opiekuńczo – wychowawczej.

II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej
4. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych
5. Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
8. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku – Kodeks rodzinny i opiekuńczy
9. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny
10. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci
11. Ustawa z 4 listopada 2016 roku w wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
12. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Piławie Górnej na lata 2015 – 2020 przyjęty Uchwałą Nr 23/VII/2015 Rady Miejskiej w Piławie Górnej z dnia 25 marca 2015 roku
13. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2018 – 2021 przyjęta Uchwałą Nr 172/XL/2018 Rady Miejskiej w Piławie Górnej z dnia 31 stycznia 2018 roku

III. DIAGNOZA I ANALIZA DZIAŁAŃ W RAMACH PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY W LATACH 2016 – 2018

Gmina Piława Górna, według stanu na 31 grudnia 2018 roku, liczy **6.142** mieszkańców.

Struktura wiekowa mieszkańców przedstawia się następująco:

- 1/ dzieci i młodzież do 18 – go roku życia: **1.000**,
- 2/ osoby w wieku aktywności zawodowej: **3.903**, w tym:
 - mężczyźni /do 65 – go roku życia/ - 2.063,
 - kobiety /do 60 – go roku życia/ - 1.840,
- 3/ osoby w wieku poprodukcyjnym: **1.239**, w tym:
 - mężczyźni /po 65 – tym roku życia/ – 634,
 - kobiety /po 60 – tym roku życia/ – 605.

Analiza danych wskazuje, że w okresie od 2015 roku liczba stałych mieszkańców zmniejszyła się o **277**, w tym: ubyło 149 dzieci i młodzieży do 18 – go roku życia, 247 osób w wieku aktywności zawodowej (zarówno kobiet jak i mężczyzn), oraz o 119 zwiększyła się liczba osób w wieku tzw. poprodukcyjnym.

Funkcjonujące w mieście instytucje i stowarzyszenia służą zaspokajaniu życiowych potrzeb wszystkich mieszkańców, zaś działania niektórych skierowane są zwłaszcza do osób i rodzin dotkniętych różnymi dysfunkcjami, a także przeżywających trudne sytuacje życiowe; wśród nich należy wymienić:

- 1/ Urząd Miasta
- 2/ Ośrodek Pomocy Społecznej
- 3/ Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- 4/ Punkt Konsultacyjny – Informacyjny dla Osób Uzależnionych i Ich Rodzin
- 5/ Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działający w strukturze Ośrodka Pomocy Społecznej
- 6/ Szkołę Podstawową
- 7/ Przedszkole Publiczne „Tęczowa Kraina”
- 8/ Miejski Ośrodek Kultury i Bibliotekę
- 9/ Zarząd Budynków Mieszkalnych
- 10/ Posterunek Policji
- 11/ NZOZ Przychodnia Rodzinna „FAMILIA”
- 12/ Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci
- 13/ Klub Sportowy „PIŁAWIANKA”
- 14/ Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów i działający w jego strukturze Klub Seniora „Radość”
- 15/ Klub SENIOR + oficjalnie działający od 18 grudnia 2018 roku.

Rodzinami wymagającymi wsparcia z powodu przejściowych lub długotrwałych trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych nadal zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej, któremu Zarządzeniem Burmistrza Nr 39/12 z dnia 04 kwietnia 2012 roku zlecono **zadanie organizacji pracy z rodziną**, wynikające z przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Od **lipca 2014 roku** z rodzinami niewydolnymi wychowawczo, w środowisku pracuje **asystent rodziny**, który zajmuje się m.in.:

- 1/ opracowywaniem i realizacją planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- 2/ udzielaniem pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- 3/ udzielaniem pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- 4/ udzielaniem pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- 5/ wspieraniem aktywności społecznej rodzin,
- 6/ motywowaniem członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz udzielaniem pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej,
- 7/ podejmowaniem działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- 8/ prowadzeniem dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną oraz dokonywaniem okresowej oceny sytuacji rodziny,
- 9/ sporządzaniem, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach,
- 10/ współpracą z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.

Od początku swojej działalności asystent rodziny miał pod opieką 24 rodziny, w których pozostawało 55 dzieci, w tym:

- z 3 rodzinami (z jednym dzieckiem) praca została zakończona na wniosek pracownika socjalnego i kuratora sądowego (rodzina zastosowała się do zaleceń i zobowiązała do prawidłowego wypełniania funkcji rodzicielskich),
- 5 rodzin z (13 dzieci) zostało pozbawionych praw rodzicielskich, wobec czego zakończenie pracy przez asystenta rodziny było uzasadnione,
- z 6 rodzin zostało zabranych do pieczy zastępczej 14 dzieci,

Obecnie asystent rodziny zajmuje się **11 rodzinami**, w których znajduje się **33 dzieci**.

W swojej działalności asystent rodziny nieczęsto osiąga sukcesy, ale dzięki jego staraniom rodziny przeżywające trudności w sferze opiekuńczo – wychowawczej, którym zależy na dobru dzieci, mogą w miarę prawidłowo funkcjonować.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina ma obowiązek ponosić częściowe koszty pieczy zastępczej oraz koszty instytucjonalnej pieczy zastępczej; w 2018 roku gmina poniosła następujące koszty:

- rodziny zastępcze – 129.504,15 zł – pobyt 20 dzieci z 13 rodzin,
- placówki opiekuńczo – wychowawcze – 56.666,71 zł – pobyt 3 dzieci z 1 rodziny.

Rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym z powodu różnych dysfunkcji pomocy udziela w systemie pracy ciągłej powołana do tego rodzaju zadań jednostka, jaką jest Ośrodek Pomocy Społecznej oraz inne gminne jednostki działające w oparciu o niżej wymienione przepisy tj.:

1/ ustawę o pomocy społecznej obejmującą m.in.:

- **pracę socjalną**, czyli wszelkie działania pozamaterialne na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym, rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej,

- **świadczenia materialne**,

2/ ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi obejmującą realizację:

- **programów terapeutycznych,**
- **zajęć prowadzonych w świetlicach,** czyli działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w odniesieniu do dzieci i młodzieży,
- **poradnictwo i terapia dla osób dorosłych,**

3/ ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie obejmującą:

- **poradnictwo i interwencję,** czyli przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w szczególności przez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą, a także działania interwencyjne w rodzinach, w których doszło do przemocy.

Wsparciu rodziny służy również system ulg i przywilejów przysługujący rodzinom, w których wychowuje się co najmniej 3 dzieci w wieku do 18-go roku życia lub do 25-go roku życia w przypadku kontynuowania nauki; rodzicom Karta przysuguje dożywotnio.

Zawarte są one w ustawie z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny. **KARTE DUŻEJ RODZINY** w Piławie Górnej otrzymały **202 osoby** w **37** rodzinach.

Od 1 stycznia 2019 roku wprowadzono w ustawie zmianę umożliwiającą ubieganie się o Kartę Dużej Rodziny **rodzicom**, którzy kiedykolwiek mieli na utrzymaniu co najmniej 3 dzieci.

Zadanie realizowane jest przez Ośrodek Pomocy Społecznej i w całości finansowane z budżetu państwa.

W okresie od 2016 roku do 2018 roku ze świadczeń w zakresie **pomocy społecznej** udzielanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w różnych formach skorzystało:

- 2016 rok – 344 osób ze 141 rodzin
- 2017 rok – 296 osób ze 129 rodzin
- 2018 rok – 263 osoby ze 120 rodzin

W ramach ustawy o świadczeniach rodzinnych w formie **zasiłków rodzinnych** i przysługujących do nich dodatków, oraz **zasiłków pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych, specjalnych zasiłków dla opiekuna**, a także **świadczeń rodzicielskich** skorzystało:

- w 2016 roku – 318 rodzin,
- w 2017 roku – 340 rodzin,
- w 2018 roku – 347 rodzin.

W ramach ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów **świadczenia z funduszu alimentacyjnego** miało przyznane:

- w 2016 roku – 86 dzieci z 51 rodzin – 1.045 świadczeń,
- w 2017 roku – 72 dzieci z 44 rodzin – 954 świadczenia,
- w 2018 roku – 71 dzieci z 45 rodzin.

W ramach ustawy o systemie oświaty **stypendia – pomoc materialną dla uczniów** z rodzin w trudnej sytuacji materialnej otrzymało:

- rok szkolny 2015/2016 – 37 uczniów z 24 rodzin,
- rok szkolny 2016/2017 – 54 uczniów z 35 rodzin,
- rok szkolny 2017/2018 – 52 uczniów z 31 rodzin,
- rok szkolny 2018/2019 – 37 uczniów z 23 rodzin.

W ramach ustawy o dodatkach mieszkaniowych z **dodatków mieszkaniowych** skorzystały osoby i rodziny mające trudności z regulowaniem należności płatniczych z tytułu funkcjonowania gospodarstw domowych (przyznawane są na okres 6 miesięcy):

- w 2016 roku 73 świadczeniobiorców – 581 świadczeń,
- w 2017 roku 68 świadczeniobiorców – 634 świadczenia,
- w 2018 roku 62 świadczeniobiorców – 539 świadczeń.

Kolejną formą wsparcia rodzin jest Rządowy program „**Rodzina 500+**”, który został stworzony w celu częściowego pokrycia wydatków związanych z wychowywaniem dzieci, w tym z opieką nad nimi i zaspokajaniem ich potrzeb życiowych i funkcjonuje od 01 kwietnia 2016 roku; ze **świadczeń wychowawczych** skorzystało:

a/ od 01.04.2016 roku do 31 grudnia 2016 roku:

- liczba dzieci – 631 (liczba świadczeń – 5.679)
- liczba rodzin – 402
- kwota świadczeń 2.831.380 zł

b/ od 01.01.2017 roku do 31.12.2017 roku:

- liczba dzieci – 580 (liczba świadczeń – 7.990)
- liczba rodzin – 360
- kwota świadczeń – 3.757.706 zł

c/ od 01.01.2018 roku do 31.12.2018 roku:

- liczba dzieci – 590 (liczba świadczeń – 7.481)
- liczba rodzin – 380
- kwota świadczeń – 3.518.038 zł.

W ramach ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi pracownicy Ośrodka:

- wspierają osoby i rodziny mające problemy z powodu nadużywania alkoholu,
- współpracują z Punktem Konsultacyjno – Informacyjnym zajmującym się problematyką uzależnień, a zwłaszcza poradnictwem i terapią osób dorosłych,
- współpracują z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Wsparciu rodzin służy również rządowy Program „**Dobry start**” funkcjonujący od 30 maja 2018 roku zapewniając pomoc każdemu uczniowi rozpoczynającemu rok szkolny od 7 roku życia do ukończenia 20 lat w formie jednorazowego świadczenia w kwocie **300 zł**;

- złożono **466** wniosków,
- wsparcie otrzymało 626 uczniów na łączną kwotę **187.800 zł**

Z analizy danych wynika, że liczba klientów Ośrodka Pomocy Społecznej, tj. korzystających ze świadczeń na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej przez ostatnie kilka lat maleje:

- 2016 roku – 141 rodzin,
- 2017 roku – 129 rodzin,
- 2018 roku – 120 rodzin

jednak zawsze pewna część będzie wymagała profesjonalnego wsparcia i pomocy, również materialnej, ze strony służb wyspecjalizowanych w działaniach na rzecz rodziny.

To dla nich tworzone są wymienione powyżej lokalne programy wspierające i podejmowane działania mające na celu prawidłowe i godne funkcjonowanie.

Natomiast w celu utrzymania, a także podniesienia poziomu życia rodzin mających na utrzymaniu i wychowujących dzieci stworzone zostały takie programy rządowe, jak „Rodzina 500+” czy „Dobry start”.

Dzięki współpracy z **CARITAS** Diecezji Świdnickiej Ośrodek od kilku lat może również realizować **Program Operacyjny Pomoc Żywnościowy** współfinansowany z **Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym**, w ramach którego przekazuje w szerokim wyborze artykuły żywnościowe mieszkańcom spełniającym kryteria dochodowe ustalone w ustawie o pomocy społecznej (systematycznie z tego rodzaju wsparcia każdorazowo korzysta ok. 350 mieszkańców).

IV. CELE PROGRAMU:

I. Cel główny:

Skuteczne wspieranie rodzin w przywracaniu zdolności do pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych

II. Cele szczegółowe:

- 1. Diagnozowanie i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin.**
- 2. Poprawa funkcjonowania rodziny oraz warunków rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym – praca z rodziną.**
- 3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu rodzin dysfunkcyjnych.**
- 4. Uwrażliwienie i aktywizowanie środowiska lokalnego na potrzeby dzieci i rodzin dysfunkcyjnych.**

V. ADRESACI PROGRAMU:

Adresatami Programu są:

1. Rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Piława Górna przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wymagające wszechstronnego wsparcia.
2. Przedstawiciele instytucji i służb zajmujących się rodzinami dysfunkcyjnym, mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych

VI. REALIZATORZY PROGRAMU:

Założenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny realizują, w ramach swoich kompetencji samorządowe jednostki organizacyjne, właściwe organizacje pozarządowe zajmujące się rodzinami zagrożonymi wykluczeniem społecznym i mającymi problemy opiekuńczo – wychowawcze:

1/ Ośrodek Pomocy Społecznej w niżej wymienionym zakresie:

- praca socjalna – wsparcie pozamaterialne pracowników socjalnych
- wsparcie i pomoc ze strony asystenta rodziny zgodnie z wymogami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
- poradnictwo specjalistyczne
- pomoc finansowa i w naturze
- współfinansowanie pobytu dzieci w rodzinach zastępczych i instytucjonalnej pieczy zastępczej
- podnoszenie kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach i samokształcenie
- monitoring rodzin dysfunkcyjnych

2/ Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie:

- działania na rzecz rodzin zagrożonych przemocą oraz rodzin, w których występuje przemoc – procedura NIEBIESKIEJ KARTY
- szkolenia i samokształcenie podnoszących kwalifikacje i umiejętności członków Zespołu
- diagnozowanie negatywnych zjawisk w rodzinach
- inicjowanie działań mających na celu upowszechnianie wiedzy na temat przemocy w rodzinie oraz wskazujących możliwości uzyskania pomocy przez osoby i rodziny zagrożone lub dotknięte przemocą.

3/ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Punkt Konsultacyjno – Informacyjny dla Osób Uzależnionych i Ich Rodzin:

- zajęcia terapeutyczne dla osób uzależnionych i współuzależnionych
- mityngi dla osób uzależnionych
- konsultacje indywidualne
- kierowanie na leczenie
- okazjonalne i świąteczne spotkania rodzin z problemem alkoholowym.

4/ Placówki oświatowe: Szkoła Podstawowa, Przedszkole Publiczne:

- konsultacje oraz wsparcie pedagogiczne i psychologiczne dzieci z rodzin dysfunkcyjnych
- realizacja programów terapeutycznych
- zajęcia i warsztaty dla dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przeciwdziałania agresji
- szkolenia kadry pedagogicznej.

5/ Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci

- zajęcia terapeutyczne dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych
- zajęcia rekreacyjno – kulturalne
- dożywianie.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU:

Środki finansowe na realizację wymienionych działań są uwzględniane w rocznych planach budżetowych poszczególnych jednostek.

Źródłem finansowania będą:

- 1/ środki własne gminy
- 2/ dotacje z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych gminy
- 3/ dotacje z budżetu państwa na realizację zadań zleconych gminie
- 4/ środki na realizację programów rządowych z zakresu wspierania rodziny.

VIII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring będzie odbywać się poprzez coroczną ocenę:

- 1/ realizacji zadań ujętych w Programie
- 2/ osiągniętych celów

Zebrane informacje posłużą do planowania działań profilaktycznych formułowanych w formie zadań do wykonania przez poszczególne podmioty realizujące Program. Analizie poddane zostaną następujące wskaźniki osiągniętych celów:

- liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci pozostających w pieczy zastępczej,
- liczba dzieci objętych dożywianiem,
- liczba dzieci korzystających z pomocy materialnej dla uczniów – stypendiów,
- liczba rodzin niewydolnych wychowawczo objętych wsparciem asystenta rodziny,
- liczba rodzin dotkniętych lub zagrożonych przemocą domową.

Monitoring i ewaluacja Programu będzie odbywać się na bieżąco, a sprawozdanie z jego realizacji będzie przedkładane Radzie Miejskiej przez Burmistrza do 31 marca każdego roku.

IX. PODSUMOWANIE:

Zagrożenie wykluczeniem społecznym rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi powoduje konieczność stałego ramowego ujęcia działań wyspecjalizowanych służb w formie Gminnego Programu Wspierania Rodziny.

Obecny Gminny Program Wspierania Rodziny jest kolejnym zapisem zamierzeń i podejmowanych działań na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych zakładającym tworzenie optymalnych warunków poziomu życia rodzin zamieszkujących w Piławie Górnej, wyznacza jednocześnie kierunki działań na rzecz rodziny, w której zaburzone są relacje, a funkcje rodzicielskie nienależycie pełnione.

Jest to Program otwarty i podlega systematycznej aktualizacji, stosownie do występujących w wymienionym zakresie potrzeb oraz na miarę posiadanych możliwości wszystkich jego realizatorów.